

Nr 377

Av herr **Darlin m.fl.**, om vidgade direktiv för beredningen rörande åtgärder till stöd för den svenska exporten på det kommersiella området.

Med sikte på 1960-talet, inför ikraftträdandet av sjustatsavtalet och med anledning av sexstatsmarknaden förberedes inom flertalet länder åtgärder för att minska anpassningssvårigheterna och främja exporten. I medvetandet om att de nya marknadsbildningarna kommer att innebära skärpt konkurrens om utlandsmarknaderna rustar respektive länder sig på olika sätt för att klara problemen. De åtgärder som vidtagits har till syfte att dels stärka näringslivet inom landet, dels främja exporten. Vi har i annat sammanhang påpekat vilka lindringar i företagsbeskattningen som våra nordiska grannländer infört bl. a. genom de nya reglerna för värdeminskningsavdrag för byggnader, som ingår i rörelse.

När det gäller exportfrämjande åtgärder har exempelvis Danmark för avsikt att genomgripande reformera och stärka det nuvarande exportstödet. Handelsminister Philip anför i sin motivering för de nya förslagen bl. a. följande:

De kommende års økonomiske udvikling vil stille store dele av dansk ehrvervsliv over for betydelige omstillings- og tilpassningsproblemer; det må vaere en vigtig opgave for de kommende års økonomiske politik at laegge forholdene til rette på en sådan måde, att de krav, der her melder sig, kan honoreres bedst muligt. Udviklingen vil vaere forbundet med adskillig usikkerhet, men det vil givetvis blive et vaesentligt traeeck, at dansk produktion bliver stillet over for skaerpet konkurrencesituation både på sit hjemmemarked og på eksportmarkederne. Danmarks tilslutning til den europeiske frihandelssammenslutning med de heraf følgene forpligtelser til en gradvis afvikling af told og restriktioner over for de andre medlemslande vil således betyde øget konkurrence indadtil.

Den danske handelsministern anför vidare i sin anmälan av lagförslaget, att de problem, som de nya marknaderna för med sig, måste lösas genom ökning av exporten. Näringslivet kommer dock att möta anpassningssvårigheter och det är för att stödja näringslivet i dess strävanden som lagförslaget lägges fram.

Danske eksportehrverv — landbruk så vel som industri — fortjener og vil få behov for al mulig støtte til løsningen af de store og vanskelige opgaver der her forestår.

Avgörande för att de samlade ansträngningarna skall leda till resultat är emellertid att regering och folketing kan tillrättalägga och genomföra en ekonomisk politik som möjliggör en hög och stabil ekonomisk aktivitet inom landet. Om konjunkturutvecklingen fortsätter att vara tillfredsstäl-

lande bör genom förnuftig ekonomisk politik anpassningssvårigheterna klaras, anför handelsminister Philip. Väsentligt är dock att de erforderliga investeringarna kan finansieras genom ökat sparande och genom ett smidigt och effektivt kreditssystem.

Forslaget til lov om Danmarks ehrvervsfond har det almindelige sigte at yde et bidrag til at lette de omstillingsproblemer, der her skal løses. Forslaget dækker kun en del, men samtidigt en vigtig del av dette problemkompleks.

Den inställning till näringslivets problem inför de nya europamarknaderna som handelsminister Philips motivering ger uttryck för synes oss vara realistisk. Då såväl samhället som näringslivet har intresse av att anpassningssvårigheterna övervinns är gemensamma ansträngningar nödvändiga. Samhället bör genom en näringsvänlig politik skapa möjligheter för näringslivet att genomföra den rationalisering och omställning av produktionen, som krävs för att vi skall kunna hålla vår ställning i den ökande konkurrensen. Därutöver behövs emellertid ökade ansträngningar för att trygga produktionens avsättning.

Den reella innebörden av det danska lagförslaget rörande exportfrämjande åtgärder är att exportkreditgarantier kan ges upp till ett belopp av 1,5 miljarder kronor (dansk valuta). Senast under år 1959 höjdes kreditramen två gånger, först från 500 till 700 miljoner kronor och därefter till 1 miljard. I Sverige är motsvarande siffror 600 milj. kronor. Utöver kreditgarantierna ökas anslagen för exportfrämjande åtgärder från 800 000 kronor till mellan 6 och 7 milj. kronor. Detta anslag skall användas till speciella ändamål, exempelvis handelsagenter, utställningar, exportpropaganda, kursverksamhet och marknadsundersökningar. Genom de föreslagna åtgärderna kommer Danmark relativt sett i en förhållandevis gynnsam position.

I Norge finns redan tidigare exportfonden, som finansieras genom att en exportavgift på 0,075 procent tas ut på all varuexport. Näringslivet bekostar därigenom självt de exportfrämjande åtgärderna. Norges Exportråd, som är högsta beslutande organ för exportfonden, kan därför betraktas som näringslivets eget organ även om representanter för statsmakten ingår i rådet. Kungl. Maj:t utnämner ordförande i rådet efter förslag av UD, som i sin tur ger förslag efter att ha hört näringslivets mening. Styrelsen i rådet utgöres av tolv ledamöter jämte ordförande och en representant för UD. Denna styrelse som skall sammanträda två gånger årligen väljer i sin tur ett verkställande utskott. Däri ingår jämte ordförande och representant för UD endast två ledamöter förutom den som är verkställande direktör. Organisationen synes vara uppbyggd så, att den kan fungera smidigt, samtidigt som den genom rådets sammansättning är representativ för norskt näringsliv.

Förvaltningen är sedan i stort uppdelad på två avdelningar, nämligen en för information och en för marknadsundersökningar. Genom exportfonden, exportrådet och den förvaltningsapparat som byggts upp i Norge får de exportfrämjande åtgärderna en enhetligare karaktär och en större tyngd än om verksamheten skulle vara uppsplittrad på ett flertal organisationer.

När det gäller våra egna åtgärder för att främja exporten lider de brist på samordning. Ett exempel härpå är att de anslag, som riksdagen anvisar, återfinnes på ett flertal anslagsposter. Därtill kommer att det prekära statsfinansiella läget försvårar större insatser. De flesta anslagen uppföres också i årets statsverksproposition med oförändrade belopp. Mot bakgrunden av vad som i exportfrämjande syfte göres i våra nordiska grannländer och med hänsyn till de krav, som de nya marknadsbildningarna otvetydigt innebär, är våra egna åtgärder enligt vår mening helt otillräckliga. Totalsumman av de anslag, som för nästa budgetår anvisas till ändamål av exportstödande karaktär, kan beräknas till omkring 4 milj. kronor. Vi är medvetna om att en noggrann budgetanalys kan visa ett något avvikande resultat. Till en bild av de samlade exportfrämjande åtgärderna hör naturligtvis de medel och ansträngningar som näringslivet sätter in.

Även om därigenom relativt betydande belopp årligen användes för att främja vår export synes ökade ansträngningar erforderliga. För stora delar av vår industri — framför allt för den mindre, men även för hantverket — är exempelvis möjligheterna att delta i utländska mässor eller att över huvud få någon kontakt med utlandsmarknaden mycket små. Vidare innebär den oenhetliga organisationen bristande samordning i ansträngningarna att få våra produkter kända på utlandsmarknaderna.

Enligt vår mening talar starka skäl för att de exportfrämjande åtgärderna i vårt land ges en utformning som i stort överensstämmer med det norska systemet. Ett Sveriges Exportråd, representativt sammansatt av ledamöter för näringsliv och myndigheter och med en smidigt uppbyggd organisation och förvaltning, borde vara väl skickat att tillvarata våra exportintressen. De medel rådet skulle ha till förfogande i en exportfond synes lämpligast böra tillföras genom att en exportavgift på all varuexport uttages. Storleken av denna avgift borde förslagsvis sättas till 0,1 procent. En sådan avgift skulle innebära att rådet till sitt förfogande fick ett belopp av storleksordningen 10 till 12 milj. kronor årligen. Avgiftens ringa storlek torde inte komma att medföra några negativa verkningar för exporten, och dess form av specialskatt torde ur kostnadssynpunkt vara av ringa betydelse. Det kan i detta sammanhang ifrågasättas huruvida jordbruksnäringen skall ingå i organisationen. Skäl talar både för och emot att så sker. Jordbruket intar å ena sidan en icke obetydlig plats som exportnäring men är å andra sidan föremål för speciella regleringar och överenskommelser som kan lägga hinder för en smidig samordning. Frågan om

jordbrukets ställning i detta sammanhang synes oss böra bli föremål för särskilda överväganden.

Införandet av en exportavgift bör enligt vår mening medföra att de nuvande anslagen över budgeten till exportfrämjande åtgärder slopas. Den nedskärning av statsutgifterna som skulle bli en följd därav kan uppskattas till ca 4 milj. kronor. Vi är medvetna om att införandet av en exportavgift på 0,1 procent — exportkvantiteter under förslagsvis 1 000 kronors värde bör dock undantagas — kommer att medföra extra kostnader och arbete för tullverket, på vilket det bör ankomma att till fonden inleverera influtna avgifter. Även om statsverket därigenom får vidkännas ökade utgifter bör detta ej belasta fonden. De tjänster som näringslivet gör staten genom inbetalning av allehanda skatter och avgifter synes i detta sammanhang böra räknas näringslivet till godo.

Enligt bemyndigande den 20 mars 1959 tillkallade handelsministern sakkunniga för en översyn av de åtgärder, som erfordras för att i utlandet stödja den svenska utrikeshandeln på det kommersiella området. I direktiven ingår bl. a. att klargöra vilka former av representation som i olika länder är mest ändamålsenliga. Vidare bör övervägas på vad sätt de *nuvarande arbetsformerna* i samverkan mellan staten och näringslivet kan aktiveras och effektiviseras och vilka åtgärder som är påkallade för att förbättra utnyttjandet av de tjänster som erbjuds. Beredningen som hållit tretton sammanträden hittills beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1960.

Ehuru vi är väl medvetna om det värdefulla i beredningens arbete och dess syfte bör enligt vår mening direktiven utvidgas till att gälla en förutsättningslös utredning rörande riktlinjerna och formerna för de exportfrämjande åtgärderna. Vi föreslår därför att beredningen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för en samordning och intensifiering av de exportstödjande åtgärder, som staten och näringslivet var för sig eller tillsammans utför. Det norska systemet synes därvid lämpligen kunna tagas till förebild.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utvidgning av direktiven för beredningen rörande åtgärder till stöd för den svenska exporten på det kommersiella området i syfte att möjliggöra en utredning rörande förutsättningarna för en samordning och effektivisering, enligt norskt mönster, av de exportfrämjande åtgärder, som staten och näringslivet var för sig eller tillsammans utför.

Stockholm den 27 januari 1960

Gösta Darlin

Hans Nordgren

Carl-Wilh. Lothigiuss